

Tematică și bibliografie pentru cursul

ISTORIA BIZANȚULUI

Anul universitar 2015-2016

Semestrul II

conf. univ. dr. Radu Mârza

I. TEMATICA CURSULUI

1. Introducere

2. Dezvoltarea studiilor bizantine

Spațiul german. Franța. Rusia. America. România

3. Teritoriul.

Marea – constantă a istoriei bizantine. Peninsula Balcanică. Spațiul pontic. Provinciile. Căile de comunicație

4. Întemeierea Constantinopolului și începuturile Imperiului Bizantin

Criza Imperiului Roman. Constantin cel Mare. Întemeierea Constantinopolului – „a doua Romă”. Prezentarea capitalei.

5. Istoria politică (1) (de la origini până în sec. VII)

Justinian și restauratio Imperii Romanorum. Heraklius – sfârșitul Imperiului Roman. Slavii. Arabii.

6. Istoria politică (2) (sec. VII – 1204)

Dinastiile Isauriană și Amoriană. Criza iconoclastă. Dinastia Macedoneană. Bulgarii

7. Istoria politică (3) (1204-1453)

Dinastia Comnenilor și Anghelos. Cruciadele. Căderea Constantinopolului la 1204. Imperiul de la Niceea. Statele cruciate (latine) din Orient. Țaratul Vlaho-Bulgar. Dinastia Paleologilor și căderea Imperiului Bizantin 1453

8. Vecinii Imperiului Bizantin.

Politica externă. Imperiul Persan. Armenia. Arabii. Occidentul

9. Statul bizantin. Ideologia imperială.

Administrația. Justiția. Finanțele. Armata. Clasele sociale

10. Creștinismul răsăritean. Biserica Ortodoxă

Ortodoxia. Biserică și stat. Marile dispute religioase (arianismul, monozifismul, nestorianismul). Iconoclasmul. Conciliile ecumenice. Marea schismă. Cruciadele. Unirea de la Ferrara-Florența. Monahismul. Sentimentul religios. Patriarhia de la Constantinopol. Exportul creștinismului

11. Cultura bizantină (activitate de seminar: istoriografia bizantină)

Limba greacă. Literatura. Genuri literare.

Scrisul istoric: istoricii și raportarea la popoarele din Commonwealth-ul bizantin. Cazul vlahilor (vezi rubrica **Surse în limba română**)

12. Arta bizantină

13. Bizanț după Bizanț

Canalele de comunicare. Ideologia bizantină. Bulgaria. Rusia. Țările Române. Imperiul Otoman

II. BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. ***Helene Ahrweiler, *Ideologia politică a Imperiului Bizantin*. Cu o postfață de Nicolae Șerban Tanașoca. Traducere: Cristina Jinga. București, Corint, 2002
2. **Hans-Georg Beck, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Imperiul Bizantin*. Traducere din limba germană și studiu introductiv de Vasile Adrian Carabă. București, Nemira, 2012.
3. **Stelian Brezeanu, *Istoria Imperiului Bizantin*. București, Meronia, 2007
4. ***Guglielmo Cavallo (ed.), *Omul bizantin*. Traducere de Ion Mircea. Postfață de Claudia Tita-Mircea. Iași, Polirom, 2000
5. **S. B. Dașkov, *Dicționar de împărați bizantini*. Traducere de Viorica Onofrei, Dorin Onofrei. București, Ed. Enciclopedică, 1999
6. **Charles Diehl, *Figuri bizantine*. Traducere de Ileana Zara. București, Ed. pt. Literatură, 1969 (alte ediții)
7. **Maria Georgescu, *Introducere în cultura bizantină*. Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2008

8. ***Nicolae Iorga, *Bizanț după Bizanț*. București, 100+1 Gramar, 2002 (sau alte ediții) (pdf, site BCU)
9. **Nicolae Iorga, *Istoria vieții bizantine. Imperiul și civilizația, după izvoare*. București, Ed. Enciclopedică Română, 1974 (sau alte ediții) (pdf, site BCU)
10. ****Michel Kaplan, *Bizanț*. Traducere din lb. franceză Ion Doru Brana. București, Nemira, 2010
11. ***Paul Lemerle, *Istoria Bizanțului*. Traducere de Nicolae Șerban-Tanașoca. București, Universitas, 1998
12. ****Dimitri Obolensky, *Un Commonwealth medieval: Bizanțul. Europa de Răsărit, 500-1453*. Traducere: Claudia Dumitriu; postfață: Nicolae-Șerban Tanașoca. București, Corint, 2002
13. ****Steven Runciman, *Marea Biserică în captivitate. Un studiu referitor la Patriarhia Constantinopolului din perioada premergătoare cuceririi turcești până la Marele Război de Independență*. Traducere din lb. engleză de Mihai-Silviu Chirilă. București, Sophia, 2013
14. ***Nicolae-Șerban Tanașoca, *Bizanțul și românii*. Eseuri, studii, articole. București, Ed. Fundației Pro, 2003
15. **Michelina Tenace, *Creștinismul bizantin. Istorie, teologie, tradiții monastice*. Traducere din italiană de Al. Cistelecan. Chișinău, Cartier, 2005
16. **Răzvan Theodorescu, *Bizanț, Balcani, Occident la începuturile culturii medievale românești: secolele X-XIV*. București, Ed. Academiei, 1974 (pdf, site BCU)
17. **Warren Treadgold, *O istorie a statului și societății bizantine*. Traducere de Mihai-Eugen Avădanei. Ediție îngrijită de Victor Spinei și Bogdan-Petru Maleon, prefață de Victor Spinei. Iași, Institutul European, 2004
18. **A. A. Vasiliev, *Istoria Imperiului Bizantin*. Traducere și note de Ionuț-Alexandru Tudorie, Vasile-Adrian Carabă, Sebastian-Laurențiu Nazăru. Studiu introductiv de Ionuț-Alexandru Tudorie. Iași, Polirom, 2010.

III. SURSE (ÎN LIMBA ROMÂNĂ)

1. Ioan Bogdan, *Cronica lui Constantin Manasses*. Text și glosar de Ioan Bogdan, prefață de I. Bianu. București, Ed. Socec & Co, 1922

(Napoca F 531)

2. Laonikos Chalkokondyles, *Expuneri istorice*. În românește de Vasile Grecu. București, Ed. Academiei RPR, 1958

(BCU: 445164; B.A.M. 4912)

(Napoca F 152; IMER/LAO; IMEU/CHA)

3. Robert de Clari, *Cei care au cucerit Constantinopolul*. Traducere de Tatiana-Ana Fluieraru. Ediție de Tatiana-Ana Fluieraru și Ovidiu Pecican. Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2005

(BCU: 830871; 94/ROB

Napoca BIG 14292)

4. Ana Comnena, *Alexiada*, 2 vol. Traducere de Marina Marinescu, prefață, tabel cronologic și note de Nicolae-Șerban Tanașoca. București, Ed. Minerva, 1977

(BCU 860661)

5. Constantin Porfirogenetul, *Carte de învățătură pentru fiul său Romanos*. Traducere de Vasile Grecu. București, Ed. Academiei RSR, 1971

(BCU: 604998; B.A.M. 4447)

6. Critobul din Imbros, *Din domnia lui Mahomed al II-lea: anii 1451-1467*. Ediție de Vasile Grecu. București, Ed. Acad. RPR, 1963

[www.dacoromanica.ro]

7. Doukas, *Istoria turco-bizantină: 1341-1462*. Ediție critică de Vasile Grecu. București, Ed. Academiei RPR, 1958

(BCU: 443474; B.A.M. 4914)

8. *Izvoare privind istoria României [Izvoarele istoriei României]*. București, Ed. Academiei RPR, 1964-1982, 4 vol.

Vol. 1: De la Hesiod la Itinerarul lui Antoninus

Vol. 2: De la anul 300 pînă la anul 1000

Vol. 3: Scriitori bizantini, (sec. XI-XIV)

Vol. 4: Scriitori și acte bizantine, secolele IV-XV

(BCU: 601088, Biblioteca de Istorie Antică LXII)

9. Mauricius, *Arta militară. Strategikon*. Ediție critică, traducere și introducere de H. Mihăescu. București, Ed. Academiei RSR, 1970

(BCU: 604386)

10. Procopius din Caesarea, *Istoria secretă*. Ediție critică, traducere și introducere de H. Mihăescu. București, Ed. Academiei RSR, 1972

(BCU: 679478; Biblioteca de Istorie Veche
6329)

11. Procopius din Caesarea, *Războiul cu goții*. Traducere și introducere de H. Mihăescu. București, Ed. Academiei RPR, 1963

(BCU: 625499)

12. Teofilact Simocata, *Istorie bizantină : domnia împăratului Mauricius (582-602)*. Traducere, introducere și indice de H. Mihăescu. București, Ed. Academiei RSR, 1985

(BCU: 614650; B.A.M. 2753)

(Napoca BIG 8117)

13. Georgios Sphrantzes, *Memorii: 1401-1477*. Ediție critică de Vasile Grecu. București, Ed. Academiei RSR, 1966.

[www.dacoromanica.ro]

(BCU: 571149)

14. Geoffroy de Villehardouin, *Cucerirea Constantinopolului*. Traducere și note de Tatiana Ana Fluieraru. Ediție îngrijită și prefațată de Ovidiu Pecican. Cluj, Ed. Limes, 2002

(BCU: 777410; 94/VIL;

LEGAL200302154)

(Napoca IMEU/VIL)

IV. OBSERVAȚII:

Bibliografia cuprinde titluri de istorie generală a Imperiului Bizantin, precum și titluri tematice (ideologie politică, cultură, biserică, Commonwealth-ul bizantin), pentru fiecare problemă fiind propuse mai multe titluri. Studenții sunt invitați să se familiarizeze și să consulte aceste lucrări – toate sau în funcție de preferințele și interesele proprii.

Toate titlurile din bibliografia generală **se găsesc la BCU sau la filiala de pe str. Napoca (unele la raftul liber)**. Unele lucrări mai pot fi găsite și la alte filiale ale BCU sau la alte biblioteci publice din Cluj.

Cărțile și articolele în format pdf constituie **bibliografie suplimentară** și **sunt destinate strict uzului didactic și consultării în particular de către studenți**. Ele se accesează pe pagina web a BCU, la secțiunea <http://www.bcucluj.ro/bibliografie.php> cu folosirea unui username și a unei parole de acces.

Tot acolo pot fi accesate / descărcate **hărți** referitoare la istoria Imperiului Bizantin.

Cursul este susținut sub formă de **prezentare powerpoint**, împreună cu imagini, hărți, izvoare.

Studenții sunt invitați să participe în mod activ la curs, prin intervenții, prezentări, discuții (vezi de ex. activitatea de seminar de la tema 12). **Nota finală** va reflecta activitatea de pe parcursul semestrului (50 %) și prestația de la examen (50 %).

Plagiat este orice lucrare care este în proporție de cel puțin 20% copiată dintr-o altă sursă (carte, studiu, articol, inclusiv surse online), chiar cu menționarea sursei. Descoperirea plagiatului duce la neluarea în considerare a lucrării respective. Orice contestație a unei evaluări parțiale sau a notei finale obținute la examen trebuie însoțită de o cerere scrisă din partea studentului.

V. BIBLIOGRAFIE SUPLIMENTARĂ

1. Monografii, sinteze

The Cambridge History of the Byzantine Empire_Cambridge University Press_2008

Raymond van Dam_The Roman Revolution of Constantine_2008

Timothy Dawson_Byzantine Infantryman_2007

Garland_Byzantine Empresses. Women and Power in Byzantium, AD 527–1204_2002

Valentin Georgescu_Bizanțul și instituțiile românești_1980

John Haldon_Byzantium-at-War 600-1453_Routledge, 2002

Michael F. Hendy_Studies in the Byzantine Monetary Economy c 300-1450_1985

Nicolae Iorga_Bizanț după Bizanț_București 1972

Nicolae Iorga_Ce e Bizanțul?_București 1939

Nicolae Iorga_Istoria vieții bizantine. Imperiul și civilizația_1974

Nicolae Iorga_Philippe de Mézières 1327-1405 et la croisade au XIVE siecle_Paris 1896

Charles Matson Odahl_Constantine and the Christian empire_2005

Alan V. Murray (ed.)_The Crusades. An Encyclopedia_2006

Gill Page_Being Byzantine. Greek identity Before the Ottomans_2008

D. Nicolle, J. Haldon, S. Turnbull_The Fall of Constantinople. The Ottoman Conquest of Byzantium_2007

Hans Pohlsander_Emperor Constantine_2004

Paul Stephenson_Byzantium's Balkan Frontier. A Political Study of the Northern Balkans, 900-1204_2002

Sarolta Takacs_The Construction of Authority in Ancient Rome and Byzantium_2008

Răzvan Theodorescu_Bizanț, Balcani, Occident la începuturile culturii medievale românești (Secolele X-XIV)_1974

Richard Tomlinson_From Mycenae to Constantinople. The evolution of the ancient city_2003

Christopher Tyerman (ed.)_The Crusades. A Very Short Introduction_2004

Timothy Venning_Jonathan Harris (eds.)_A Chronology of the Byzantine Empire_2005

Williams&Friell_Theodosius. The Empire at Bay_2005

2. Surse

Izvoarele istoriei României. Volumul 2_De la anul 300 la anul 1000_1970

Izvoarele istoriei României. Volumul 3_Scriitori bizantini (sec. XI-XIV)_1975

Izvoarele istoriei României. Volumul 4_Scriitori și acte bizantine (Sec. IV-XV)_1982

3. Studii și articole

Angeliki Laiou_Political history_in_The Economic History of Byzantium: From the Seventh through the Fifteenth Century_2002

Anita Strezova_Overview on iconophile and iconoclastic attitudes toward images_2013

Anna Avramea_Land and Sea Communications_ in_The Economic History of Byzantium: From the Seventh through the Fifteenth Century_2002

Peter Charanis_Transfer of population as a policy in Byzantine Empire_in_Comparative Studies in Society and History, 1961

Gilbert Dagron_The Urban Economy, Seventh–Twelfth Centuries_ in_The Economic History of Byzantium: From the Seventh through the Fifteenth Century_2002

Bernard Geyer_Physical Factors in the Evolution of the Landscape and Land Use_in_The Economic History of Byzantium: From the Seventh through the Fifteenth Century_2002

Charalambos Bouras_Aspects of the Byzantine City_in_The Economic History of Byzantium: From the Seventh through the Fifteenth Century_2002

Michael Maas_Roman Questions, Byzantine Answers_in_The Cambridge Companion to the Age of Justinian_2006

Klaus Peter Matschke_Commerce, Trade, Markets, and Money_in_The Economic History of Byzantium: From the Seventh through the Fifteenth Century_2002

Gyula Moravcsik_The role of Byzantine church in Hungary_

American Slavic and East European Review, Vol. 6, No. 3/4 (Dec., 1947)

Dimitri Obolensky_Heritage of Constantin and Method in Russia_in_ _Dumbarton Oaks Papers_19_1965

George Ostrogorsky_Byzantine Cities in the Early Middle Age_1957

Silvia Ronchey_La Realpolitik bizantina rispetto all Occidente_2000

Silvia Ronchey_La Terza Roma_in_Il Medioevo X Il Quattrocento Storia 1997

Silvia Ronchey_Profilo da storia della storiografia su Bizanzio_Da Tillemont alle Annales_1997

Silvia Ronchey_Teodora Femme Fatale_in_La decadenza. A cura di Silvia Ronchey, 2002

Ernst-Kitzinger_The Byzantine Contribution to Western Art of the Twelfth and Thirteenth Centuries_in_Dumbarton Oaks Papers, Vol. 20 (1966)

Francis Dvornik_Significance of the Mission of Constantine and Methodius in Moravia_in_Slavic Review_23_2_1964

Igor Sevcenko_Three Paradoxes of the Constantine and Methodius Mission_in_Slavic Review_23_2_1964